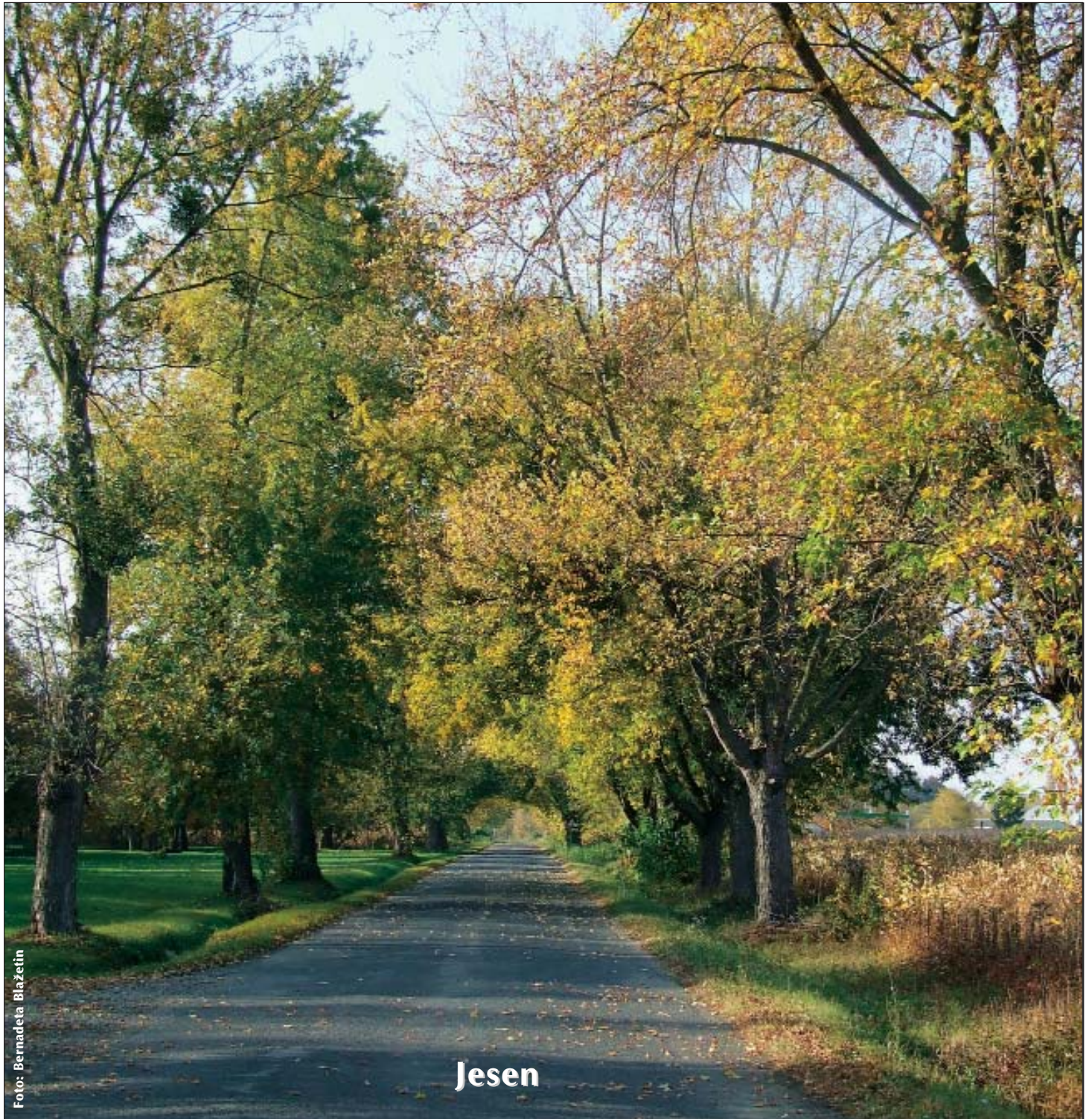

HRVATSKI glasnik

Godina XIX, broj 38

17. rujna 2009.

cijena 100 Ft

Jesen

Foto: Bernadeta Blažetin

Komentar

Otpremnina

Otpremnina je čarobna riječ koja pokriva isplate onima koji se otpuštaju, a kako saznajemo ovih dana, sljedećeg dana ponovno zapošljavaju kod istoga poslodavca. Isplaćuje se otpremnina i onima kojima ona po zakonu ide, pa i ne ide, ili ne mora baš ni ići, ovisi o mnogočemu. Kada ovih dana u vijestima čujete brojke do 90, 70, 30, 10 ili 5 milijuna otpremnine koja i nije morala biti isplaćena, zaboli vas glava. Naravno, radi se o otpremninama koje se isplaćuju iz novca poreznih obveznika, iz novaca koji čini sastavni dio državnoga proračuna. Tim više vas zaboli glava jer živite u zemlji i u kvartu gdje svaki dan imate priliku, gledajući kroz prozor, vidjeti kako netko kopa po kanti za smeće, ili se imate priliku osvjedočiti kako mjesečna primanja u zimskim mjesecima kod u više od 30% slučajeva ne pokrivaju režijske troškove dvosobnoga stana na centralno grijanje. I tako se otpremnine isplaćuju menadžerima u državnim tvrtkama, menadžerima u kulturnim projektima, inženjerima, političarima, ministrima, tajnicama, pa i manjinskim političarima. Pa zašto bi manjine kao sastavni dio društva bile izuzetak ako zakon pruža priliku za isplatu. Ako netko ne dobije otpremninu, onda se u većini slučajeva tvrtka ili bivši poslodavac tuži i na sudu se vodi spor. Zakonodavac je donio fleksibilne i pomalo nejasne norme pogotovo ako se govori o gornjoj granici isplaćivanja svote otpremnine, kažu pravnici. Ni u manjinskim zajednicama nije strana riječ otpremnina. Pa tako i u našoj hrvatskoj isplaćeno je nekoliko otpremnina u milijunskim iznosima. Pročitala sam kako je otpremnina isplaćena i bivšem premijeru i njegovim ministrima kojima je prestao mandat. Kako je donio tisak, bila je to šestomjesečna otpremnina, što je kod bivšeg premijera iznosilo sedam milijuna forinti, kojih se on odrekao u dobrotvorne ciljeve. Ne da ga branim, ali mi je kao građaninu i poreznom obvezniku bila simpatična ta gesta.

Ovih je dana u središtu pozornosti skandal s isplatom otpremnina u sveukupnoj vrijednosti od više stotina milijuna forinti u budimpeštanskome prometnom poduzeću. Klupko se nakon prvoga slučaja koji su mediji otkrili javnosti toliko zaplelo da se više uopće ne možemo iznenaditi. Tek se pitamo u kojem društvu i kojega morala mi to danas živimo i koja je veličina našega udjela u stvaranju društva takvih vrijednosti.

Branka Pavić Blažetin

BUDIMPEŠTA – Sveta misa na hrvatskom jeziku u crkvi Sv. Mihajla, u budimpeštanskoj Vackoj ulici bit će 20. rujna u 17. sati. Misu će služiti velečasni Árpád Horváth.

Ima tjedana kada je teže nego obično napisati Glasnikov tjedan i podijeliti s čitateljima misli koje naviru ili ne naviru. Jedan tjedan je iza mene pun događanja u mom osobnom i profesionalnom životu, koji je bio bogat nizom pitanja koja sam postavljala sama sebi, a i drugima, i na koja nisam

dobila smirujuće odgovore, niti vjerujem da ću moći na njih uskoro ja sama sebi odgovoriti. Kako i na koji način propitivati stvarnost koja nas okružuje, a pri tome zadržati objektivnost? Jer u svemu, na svakoj strani ima onaj dio priče s kojim se slažemo. Jedno je sigurno: informacija, neprikrivena, razložena i potkrijepljena činjenicama pokretač je razmišljanja i temelj razvoja zdrave zajednice. Manjinske zajednice još uvijek su veoma slabe u bilo kakvom protoku informacija i dostavljanja pravih informacija „svojim” medijima.

Bez jakih manjinskih medija zajednica nema svoju unutrašnju kontrolu niti osigurava potrebnu javnost i demokratičnost, slabi mediji ne jačaju ni manjinski identitet, ni osjećaj pripadnosti manjinskoj zajednici, ni kolektivnu svijet. Ono o čemu se danas informira, i tu nema velike razlike od medija do medija bilo manjinski bilo većinski, jest toliko šablonsko da rijetko biva pokretačem bilo kakvoga razmišljanja.

Informacija se najčešće dobiva servirana na kvazi konferenciji za tisak s unaprijed naučenim odgovorima, ili se prave izvješća sa sastanaka i sjednica, dana i večeri

na kojima se biva tek pet minuta na početku, ili u sredini, ili na kraju. Stoga i ne znamo pozadinu priče o dva hrvatska dana u različitoj organizaciji, ili o plesnoj skupini čudnoga spoja, o tome kako je od 114 hrvatskih samouprava u Mađarskoj tek njih 31 prihvatilo inicijativu HDS-a o stipen-

diranju učenika. To je stvarnost koja je oko nas i u nama. Nažalost, u nama, i ona manjinsku zajednicu pogađa sto puta više nego većinu. Kod nas doista nije svejedno gdje se ulaže ona jedna forinta. A sve je očitije da se ulaže i ulaže, a da su rezultati veoma slabi u odnosu na uloženo. Jer nitko se ni na jednom forumu neće zapitati o stvarnim problemima, pogotovo ako oni dotiču izravno ili neizravno i njega. Ono nad čime bismo se svi mi morali zabrinuti i pored „svojih” institucija, samouprava i civilnih društava u velikom broju s članstvom koje ne plaća članarinu, svaka čast izuzecima, pitanje je identiteta i njegova iskazivanja. Ako u jednom razredu od tridesetak gimnazijalaca na pitanje kome je materinski jezik hrvatski, tek tri učenika podigne ruku, onda je to velik problem.

Tu već nije važna ni ova ni ona nekretnina, ni ovaj ni onaj objekt, ni ovaj ni onaj ravnatelj, ni ovaj ni onaj predsjednik, tu je u pitanju nagomilana i akumulirana sveukupna vrijednosna skala hrvatske zajednice u Mađarskoj u posljednjih dvadesetak godina.

Branka Pavić Blažetin

POZIV

na Susret hrvatske mladeži

Odbor za mladež i šport Hrvatske državne samouprave želi okupiti mlade iz svih naših regija, stoga Vas molimo da se prijavite na SUSRET HRVATSKE MLADEŽI i potvrdite svoj dolazak e-mail-om hrsamouprava@chello.hu ili telefonom: 06-1/303-6093, 06-1/303-6094 najkasnije do 26. listopada 2009. g.

Glavne teme: Kakve su mogućnosti i koje su potrebe mladeži

Organiziranost naše mladeži

Kako mlade uključiti u život hrvatske zajednice.

Gosti: Zoltan Farago, ravnatelj prodaje klima-uređaja LG, Stipan Đurić, predsjednik Odbora za kulturu Hrvatske samouprave grada Budimpešte,

Tibor Radić, ravnatelj Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta

Hrvata iz Mađarske, Mišo Šarošac, voditelj Kluba

„August Šenoa”, Jozo Solga, voditelj ureda Hrvatske državne samouprave.

Datum susreta: 7. studenog (subota) 2009. g. s početkom u 10 sati.

Mjesto susreta: Budimpešta, vijećnica Hrvatske državne samouprave (Ul. Lajosa Bíróa 24).

Aktualno

Dodijeljena stipendija srednjoškolcima

Redovita Skupština Hrvatske državne samouprave u Pečuhu

Sukladno Odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, 12. rujna 2009. g. u Školskom centru Miroslava Krleže u Pečuhu održana je redovita skupština sa sedam točaka dnevnoga reda. Donesena je odluka o dodjeli stipendija, o dodjeli odličja HDS-a, imenovan je glavni urednik Hrvatskoga glasnika, prihvaćeno je izvješće predsjednika, financijsko izvješće HDS-a i njegovih ustanova, ponuđena je pomoć dvojezičnim školama u Gradišću. Skupštinu je posjetila i Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu. Skupštinarci su posjetili Hrvatski klub «Augusta Šenoa», koji je od 1. lipnja postao ustanovom HDS-a.

Skupština je započela sa zatvorenom sjednicom na kojoj je za glavnu urednicu Hrvatskoga glasnika izabrana Branka Pavić Blažetin, odlučeno je o stipendiranju srednjoškolaca, te su izabrane osobe za odličja HDS-a. Nastavljalo se s otvorenom sjednicom na kojoj je zastupnike pozdravila Ljiljana Pancirov, generalna konzulica u Pečuhu. Ona među ostalim reče da unatoč tomu što je njezino područje Baranja, Bačka i Šomođ, otvorena je i prema drugim regijama, vrlo rado ih upozna i, ako može, pruži im pomoć.

Prva dnevna točka bilo je organiziranje Državnoga hrvatskog dana 21. studenog u podravskoj Barči. Dan će imati uobičajen scenarij: misa na hrvatskom jeziku, svečana sjednica HDS-a, kulturni program i zabava. Podrobnosti će još usuglasiti Odbor za kulturu HDS-a i predstavnici Saveza Hrvata u Mađarskoj.

Slijedile su uobičajene točke dnevnoga reda: izvješće predsjednika Miše Heppa i dopredsjednika o radu između dviju sjednica Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, među njima najistaknutiji su: primopredaja zgrade Hrvatskoga kluba Augusta Šenoa, raspisivanje stipendije za srednjoškolce, sastanak s državnim tajnikom F. Gémesiem u svezi s proračunom za 2010. g. i delegiranje Gabora Győrvárija za člana Državnoga manjinskog odbora. Izvješća su jednoglasno prihvaćena.

Financijsko izvješće Hrvatske državne samouprave i njezinih ustanova, Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu, Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, Muzeja sakralne umjetnosti, Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata iz Mađarske „Zavičaja“, Hrvatskoga kluba Augusta Šenoa skupštinarci su jednoglasno prihvatili na osnovi pismenih izvješća dostavljenih zastupnicima, a nazočili su i ravnatelji ustanova od kojih se moglo postaviti pitanje u svezi s izvješćem. Odsutan je bio ravnatelj „Zavičaja“ i Muzeja sakralne umjetnosti, o tim ustanovama ukratko je govorio predsjednik.

Muzej u Prisiki vrlo je dobro proradio, bilo je mnogo posjetitelja, stručni voditelj muzeja je Šandor Horvat, a sada se traži još voditeljica koja zna hrvatski, njemački i mađarski jezik. Predsjednik je zahvalio Šandoru Petkoviću, koji je mnogo pomogao u rješavanju raznih problema, te obitelji Dumović. Župniku

Dumoviću zahvaljen je velik trud i za održavanje hrvatskih misa na tome području (35 godina) sa skromnim darom HDS-a.

O „Zavičaju“ smo saznali da je ljeto bilo uspješno i radi punim kapacitetom do 15. rujna, upravo zbog toga ravnatelj nije mogao biti nazočan na skupštini. Dosada je ostvareno 4570 noćenja, preko tisuću noćenja u odnosu na prošlu godinu, nema više dugova, a bilo ih je šest milijuna kada je Tibor Radić preuzeo ustanovu. „Zavičaj“ planira produžiti sezonu, pregovora s Crvenim križem. Državna samouprava „Zavičaju“ još duguje 2,5 milijuna forinti, naime prilikom tabora bile su i dodatne postelje, više djece se prijavilo nego što se očekivalo. Isplata viška troškova jednoglasno je prihvaćena.

Postavljeno je pitanje zbog čega je HDS financirao i djecu iz Hrvatske, djecu zbratimljenih naselja jedne škole, hoće li to biti praksa? Prema g. Heppu, to je bilo nekakvo jamstvo da djeca međusobno komuniciraju na hrvatskom jeziku, ali iduće godine to će se riješiti drukčije. Prema mišljenju predsjednika Odbora za školstvo, iduće godine treba odrediti neke kriterije po kojima se djeca mogu kandidirati za tabore, ako je tako mnogo prijavljenih.

Radovi obnove Hrvatskoga kluba u Pečuhu su u završecima, Klub je već imao svoju izložbu prethodni tjedan.

Stigle su i dvije molbe za samoupravu od dvojezičnih osnovnih škola iz Petrovoga Sela i Koljnofa za potporu izobrazbe nastavnika za dvojezičnu nastavu iz raznih predmeta. Predsjednik Odbora za školstvo smatra da ova potpora u najmanjoj mjeri obveza je HDS-a, radi se o sufinanciranju što bi trebala snositi mjesna samouprava i osnivač, dodatna glavarina za dvojezične škole je i za te svrhe, ipak neka se pruži gesta za sufinanciranje 30%.

Franjo Pajrić u svezi s tim pokušao je objasniti stanje na terenu, naime, kako kaže, drugo je na papiru, a druga je realnost, ako ostane tako, neće biti stručnog kadra.

Predsjednik smatra da je velik problem i u nastavničkom kadru, koji ne osjeća težinu svog zadatka, što ni novčana potpora ne može riješiti. Zapaženo je da i nastavnici hrvatskoga jezika komuniciraju samo mađarski, pa se čudimo da naša djeca ne znaju hrvatski. Inače krovna organizacija će tražiti od ministra da

može nadzirati podučavanje hrvatskoga jezika u manjinskim školama. Prema mišljenju g. Győrvárija, trebalo bi u školski sustav ubaciti tzv. dodatni zupčanik, tj. stručnjaka koji to nadzire. Nažalost, Hrvati nemaju pravu pedagošku službu, trebalo bi to utemeljiti, ali još nema za to zakonske stavke. Nadzor ili pružanje savjeta nedostaje, ali za savjet može se obratiti bilo kada Odboru. Skupština je svakoj ustanovi izglasovala 153 tisuće forinti potpore.

O kupnji nove nekretnine za Croaticu saznalo se malo, traži se novi kupac, procedura traje do kraja listopada, očekuje se potpora i iz fonda premijera Vlade, oko toga su još pregovori.

F. Pajrić je predložio da se napiše prijedlog za sjednicu dviju vlada, kakvih problema ima i u čemu je potrebna pomoć.

Postavljeno je pitanje u svezi s potporom udruženja mjesnih manjinskih samouprava. O tome je dao odgovor voditelj ureda Jozo Solga. Potporu će dati HDS, samo treba dokazati uplaćenu članarinu. Skupštinarci su nakon sjednice pogledali Hrvatski klub Augusta Šenoa.

O stipendiranju

Nakon sjednice Gabor Győrvári, predsjednik Odbora za školstvo, izvjestio je naš tjednik o odlukama stipendija. Hrvatska državna samouprava dodijelila je stipendije onim srednjoškolcima kojima je dala stipendiju i mjesna ili županijska samouprava. Krovna organizacija je dodala još forintu za svaku forintu u regiji, dakle u kojoj mjeri je potpomagala mjesna manjinska samouprava, u istoj mjeri je to učinila i Državna samouprava. Ne radi se samo o učenicima dvojezičnih gimnazija, nego i drugih srednjih škola ako su udovoljili kriterijima prijave. Stipendija se dodjeljuje za devetdesetak učenika, svima koji su ispunili uvjete prijave, to je oko 2,5 milijuna forinti potpore od HDS-a. Stipendisti dobivaju između 20 do 100 tisuća forinti godišnje, u dvije rate, pa po pet mjeseci. Potpora će se doznačiti roditeljima, no neki su tražili da se potpora ne daje roditelju, nego da se izravno plaćaju troškovi školovanja. Obrasci će stići do stipendista na kojima će biti uputa za isplatu.

beta

ZAGREB – Ministar vanjskih poslova i europskih integracija Gordan Jandroković u srijedu, 9. rujna, u Bjelovaru primio je ministra vanjskih poslova Republike Mađarske dr. Pétera Balázsa. Obostrani su odnosi ocijenjeni izvrsnima, dinamičnima u razvoju, te sadržajno bogatima. Teme- ljeni na sveobuhvatnoj suradnji, ministri su zaključili kako odnosi Republike Hrvatske i Republike Mađarske mogu poslužiti kao primjer dobrih odnosa među susjednim zemljama. U razgovoru o III. zajedničkoj sjednici vlada Republike Hrvatske i Re- publike Mađarske planirane za 17. rujna u Barči, ministri Jandroković i Balázs ustvrdili su kako spomenute sjednice obi- lježava velika politička i gospodarska važ- nost, te obostrano potvrdili potporu nji- hovu daljnjem održavanju. U tome smislu razgovarali su o pripremi predstojeće zajedničke sjednice što će obuhvatiti raspravu o suradnji među zemljama u kon- tekstu odnosa s Europskom Unijom i Sjevernoatlantskim savezom, prekogranič- noj suradnji, kulturi, znanosti i tehnologiji te o pitanjima manjina, a koja će također dati i snažan doprinos obostranoj suradnji te regiji u cijelosti. Tom će se prigodom potpisati 12 sporazuma koji će još više pro- dubiti i unaprijediti suradnju između Republike Hrvatske i Republike Mađarske u različitim područjima od zajedničkog interesa. Gospodarski odnosi Hrvatske i Mađarske vrlo su dobri, a trgovinska raz- mjena u stalnom je rastu posljednjih godi- na, potvrdili su ministri. Ministar Jandro- ković istaknuo je zadovoljstvo činjenicom da je Republika Mađarska na četvrtome mjestu po rangu stranih ulagača u Hrvat- sku. Izrazio je nadu u povećanje broja mađarskih turista na hrvatskoj obali, pozi- vajući ujedno i na ulaganja mađarske strane u turističku infrastrukturu. (www.mpvei.hr)

BARČA – Sljedeće zajedničko zasjedanje Vlade Republike Mađarske i Vlade Re- publike Hrvatske bit će 17. rujna u Barči. Na njemu će se raspravljati o priključenju Republike Hrvatske Europskoj Uniji, o euroatlantskim integracijama, o moguć- nostima razvoja prekogranične suradnje, posebice na polju infrastrukture, energe- tike, poljoprivrede i gospodarstva te o području prosvjete, kulture i znanosti, te o pitanjima u svezi s hrvatskom zajednicom u Mađarskoj i mađarskom zajednicom u Hrvatskoj.

PUSTARA – U crkvi Sv. Ane 20. rujna u 11 sati bit će misa na hrvatskom jeziku, koju će celebrirati rektor Varaždinske ka- tedrale Blaž Horvat i mjesni župnik István Marton.

Potpomaže stipendiranje i županijska samouprava

Zastupnici Županijske samouprave

Hrvatska manjinska samouprava Zalske županije zasjedala je 7. rujna u svom uredu u Kaniži, gdje je prihvaćen rebalans proračuna. Samouprava potpomaže stipendiranje sred- njoškolaca i razne regionalne priredbe u Pomurju. Raspravljalo se o problematici ud- ruženja manjinskih samouprava i zapošlja- vanju koordinatora.

Županijska manjinska samouprava trebala je održati sjednicu 27. kolovoza, no zbog nedostajanja kvoruma sjednica je odgođena na narečeni datum. Međuvremeno, kako bi se riješile molbe srednjoškolaca za stipendije do zadanoga roka (tako je odredila Hrvatska državna samouprava) Županijska je samou- prava sazvala izvanrednu sjednicu 28. kolo- voza u Keresturu na kojoj je izglasovano 300 tisuća forinti za stipendiranje 15 srednjoško- laca koji pohađaju jednu od naših dvojezičnih gimnazija. Tako su zalske srednjoškolce za- jedničkim snagama podupirale mjesne i županijske manjinske samouprave.

Županijska samouprava u europskom pro- jektu za prekograničnu suradnju Mađarska- Slovenija bila je partner keresturskom Društvu za prosvjetu i lendavskom Hrvat- skom kulturnom društvu, u te svrhe Županijs- ka samouprava odvojila je sedamsto tisuća forinti, međutim natječaj nije potpomognut, zbog nedostatka materijalnih izvora. Stoga je Ladislav Penzeš, predsjednik Županijske sa- mouprave, predložio da se raspravlja o reba- lansu proračuna zbog navedenih razloga i zbog pristiglih molba za razne priredbe.

Samouprava je već od prije obećala po- moć za priredbu «Vino i tambure», no nju još nije isplatila, stoga će naknadno doznačiti 300 tisuća forinti.

Stigla je molba od mlinaračke Hrvatske manjinske samouprave za organiziranje Pomurske berbene povorke i za organiziranje obljetnice postojanja pjevačkoga zborova. Ove priredbe samouprave potpomaže ukupno sa sto tisuća forinti. Za Susret crkvenih zborova, što ga organizira kaniška hrvatska manjinska samouprava, dodijeljena je potpora od 50 tisuća forinti, a za Adventski susret zborova u Sepetniku 30 tisuća.

Samouprava planira održati i svoju prired- bu Jesenske književne dane, 24. listopada u Sumartonu, za koju odvaja 250 tisuća forinti. Opet će biti održano natjecanje u kazivanju stihova Stipana Blažetina, a bit će i drugih programa.

Najviše se raspravljalo oko udruženja manjinskih samouprava u kojem je gestor Županijska samouprava, ali još nije se kon- kretno ustvrdilo. Udruženje je utemeljeno 18. travnja 2009. i tada je izabran za koordinato- ra Ladislav Gujaš. Donesena je odluka i o tome da će ga Udruženje zaposliti od 1. svib- nja, ali tadašnje odluke Udruženja nisu bile izvršene. Tek su dvije manjinske samouprave doznačile obećani iznos, nije potpisan radni ugovor s izabranim koordinatom, a nije se znalo točno ni za stav HDS-a, kako će obećanu potporu isplatiti; postavilo se i pita- nje, hoće li se sakupiti dovoljan novac za zapošljavanje jednog koordinatora u punom statusu ili da se to riješi honorarno.

Tada je g. Penzeš izvijestio nazočne da HDS traži potvrdu o doznačenom novcu što su ga dale manjinske samouprave i kada to bude učinjeno, krovna organizacija šalje novac.

Beta

Društvo u teškom stanju

U Serdahelu je 8. rujna zasjedalo predsjedništvo Društva Horvata kre Mure, prema zakazanome dnevnome redu: izvješće o proteklom razdoblju, izvješće o financijskom stanju, suradnja s hrvatskim samoupravama i županijama, mogućnosti članstva i uplate članarine.

Članovi predsjedništva Društva trebaju gotovo iznova započeti djelovanje. Organizacija je zapravo od zadnjih manjinskih izbora postojala samo na papiru, aktivnosti su joj bile minimalne, jedino je svake godine priredila Hrvatski nogometni kup.

Predsjednik Ladislav Gujaš izvijestio je predsjedništvo o financijskom stanju organizacije, koja ima dugove više od sto tisuća forinti, što je zapravo bilo nepoznato prilikom preuzimanja vođenja Društva. Početno materijalno stanje iznosilo je 64 tisuće forinti, ali u međuvremenu se ispostavilo da organizacija nije prijavila porez kod porezne uprave, pa je oglobljena s 90 tisuća forinti. Organiziran je nogometni kup koji je koštao 120-ak tisuća forinti, no to je učinjeno na molbu nogometnih klubova, da se barem ova tradicija ne prekine. Savez Hrvata u Mađarskoj doznačio je 130 tisuća forinti potpore za regionalnu organizaciju, međutim narečene troškove, kupnju printera i ine administrativne troškove taj prihod nije pokrio.

Nažalost, predani natječaji nisu urodili plodom, ni onaj koji je predan za NCA (Nacionalna civilna osnova) ni kod Zaklade za nacionalne i etničke manjine, vjerojatno zbog lošega financijskog stanja. Zbog istih razloga Društvo se nije moglo kandidirati ni za europske fondove, taj je zadatak preuzelo Neprofitno

poduzeće «Imazs», a Društvo ima ulogu partnera u projektu koji se veže za pripremu dvojezičnih izdanja, periodike, monografije.

Članovi predsjedništva smatraju važnim da organizacija uspostavi suradnju s manjinskim mjesnim i županijskim samoupravama, stoga će im uputiti pismo u kojem se predlaže suradnja i zbog prošlih i predstojećih manjinskih izbora prilikom kojih regionalna organizacija ima određenu ulogu. Na osnovi toga moli se i financijska pomoć kako bi Društvo uspjelo izaći iz teškog stanja. Pismo je poslano i predstavnicima Međimurske županije radi uspostavljanja veza i povezivanja preko granice, a uskoro će članovi predsjedništva posjetiti i novozabrane načelnike onkraj granice. Po novom statutu član Društva može biti samo ona osoba koja uplati članarinu, stoga su članovi predsjedništva dobili zadatak da podijele čekove za uplatu članarine. Pošto se Društvo sabere, pokušat će organizirati takve sadržaje s kojima će moći povećati broj svoga članstva, a jednako tako izraditi nacrt s kojim će članovi cijeliti pripadanje toj organizaciji.

Društvo predviđa i organiziranje regionalnoga hrvatskog bala sredinom veljače iduće godine, kako bi se vratila tradicija nekadašnjih zajedničkih zabava.

beta

Susret ministra Pétera Kissa s predsjednicima državnih manjinskih samouprava

Novi stručni kolegij za podupiranje manjina

U okviru sustava natječaja Nacionalnog fonda za kulturu (NKA) utemeljit će se samostalni stručni kolegij za podupiranje kulturnih djelatnosti manjina. Novi stručni kolegij Nacionalnog fonda za kulturu ove će godine na raspolaganju imati sto milijuna forinta za ostvarivanje manjinskih kulturnih programa.

Ministar za društvenopolitička pitanja Péter Kiss susreo se s predsjednicima državnih samouprava nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj. Na konzultaciji su razmotrena aktualna manjinsko-politička pitanja u Mađarskoj. Ministar je obavijestio manjinske čelnike da će 2009. godine iz državnoga proračuna povećanu potporu dobiti projekti obnove rumunjske zavičajne kuće u Kétegyházi, srpske osnovne škole u Batanji i slovačke škole u Sátoraljaújhelyu.

Na konzultaciji je rečeno kako je proteklih godina izgrađena mreža manjinskih ustanova, kojom je osigurano njegovanje materinske riječi, očuvanje i obrađivanje kulturnih vred-

nota, infrastrukturno zaleđe projekata vezanih za te djelatnosti. Krug manjinskih ustanova, koje se financiraju iz državnog proračuna, proteže se od vrtića do srednje škole, od znanstvenog zavoda do muzeja, od listova na manjinskom jeziku do vlastitog izdavača. Kulturna autonomija danas znači održavanje više od četrdeset manjinskih ustanova koje su utemeljile ili preuzele na održavanje državne manjinske samouprave.

Na konzultaciji je bilo riječi i o tome da je Vlada u bliskoj prošlosti izradila prijedlog zakona o popisu pučanstva 2011. godine i uputila ga na raspravu Mađarskom parlamentu. Prema prijedlogu zakona, prigodom sljedećeg općeg popisa pučanstva bit će mogućnosti i na popis podataka koji se odnose na nacionalne i etničke manjine. Na susretu je Péter Kiss zamolio čelnike manjina da posredovanjem izgrađene mreže manjinskih ustanova pomognu da se temeljem popisa pučanstva dobije stvarna slika o brojčanosti manjina u Mađarskoj.

UDVAR – U organizaciji Neprofitne kulturne udruge mladih umjetnika i Mjesne samouprave sela Udvara, 26–27. rujna u tome baranjskom selu održava se IV. Harmonikijada. Dvodnevna priredba počinje registracijom te kulturnim programom u 14 sati, kuhanjem na otvorenome, stručnim forumom, izložbom harmonika, a potom u 17 sati programom sudionika ovogodišnje Harmonikijade. Navečer prvoga dana druženja, 26. rujna, za balsko raspoloženje pobrinut će se Orkestar Badel. Drugoga dana Harmonikijade, nakon glazbenoga buđenja, slijedi stručni program za sudionike, a u 17 sati počinje gala program u trajanju dva sata što ga slijedi nastup majstora harmonike Zoltána Orosza i njegova sastava, a potom spontana glazbena večer do ranih jutarnjih sati. Programi se odvijaju u udvarskom domu kulture i na otvorenoj ljetnoj pozornici.

SIGET – U monografiji Ljubitelja utvrde u Sigetu, koja će uskoro biti tiskana, naći će se prilozi iz povijesti, likovnih umjetnosti, književnosti i pučke književnosti o Nikoli Šubiću Zrinskom. Naime lani na održanoj konferenciji o Zrinskom, povodom njegove 400. obljetnice rođenja, čula su se zanimljiva izlaganja, npr. likovni portreti o Zrinskom kojih ima u velikom broju, od Hrvatske i Mađarske do Francuske i Nizozemske, o njegovoj pojavi na platnima mađarskih likovnjaka, njegov lik u povijesti, te vojskovođe i branitelja ne samo Slavonije i Hrvatske, do pučkih pjesama Hrvata, Srba i Muslimana, koje iz danog izvora govore o njegovim ljubavima te se mogu smatrati pretpostavkom.

MOHAČ – Od 18. do 20. rujna održavat će se jedna od najvećih belomanastirskih kulturno-zabavno-gastronomskih manifestacija „Jesen u Baranji“, koju organizira istoimena novoosnovana udruga. Predviđeno je otvaranje izložbe „Otarci u životu Šokaca“ u predvorju gradskog kina, a u predvorju TZ Baranje bit će otvorena izložba ručnih radova gradskih udruga žena. Planirana je promotivna vožnja biciklima belomanastirskim ulicama, te otvaranje izložbe slikarice Rade Zalaj. Središnji je događaj velika fišijada. Subota je rezervirana za sajam obrtništva i poduzetništva, a u večernjim satima na Gradskom će stadionu biti održan koncert rock-grupe Nomen i Speed, uz nastup Zorana Mišića. Manifestacija završava u nedjelju mimohodom KUD-ova i smotrom folkloru u nastavno-športskoj dvorani. Završnog dana, 20. rujna, manifestaciji, mimohodu KUD-ova i smotri folkloru sudjelovat će i KUD „Zora“ iz Mohača uz pratnju Orkestra Orašje.

PEČUH – Grad Pečuh i naselja vinske ceste Viljan–Šikloš od 1993. godine, svake jeseni, domaćini su Europskog festivala vinskih pjesama, koji će ove godine biti priređen (četnaesti put) od 25. do 27. rujna. U okviru manifestacije će se berbenom povorkom, vinskim pjesmama i plesovima europskih naroda, kušanjem raznih sorti vina i inim sadržajima proslaviti čudotvorni dar prirode iliti vinova loza i proizvod ljudskog truda, znanja – vina. U okviru nastupa muških pjevačkih zborova u petak, 25. rujna u 18 sati, u viljanskim vinskim podrumima Wunderlich nastupit će Pjevački zbor «Josip Štolcer Slavenski» iz Hrvatske, koji je osnovan u Čakovcu 1975. godine, a od 1982. godine nosi ime jednog od najistaknutijih hrvatskih skladatelja rodnom iz Čakovca. Zbor unatrag nekoliko godina postiže izuzetne rezultate u zemlji i inozemstvu, te je nositelj Zlatnih plaketa s mnogobrojnih natjecanja.

FOK – Hrvatska manjinska samouprava 19. rujna priređuje već tradicionalni godišnji Hrvatski dan. Druženje počinje u 16 sati svetom misa na hrvatskom jeziku u fočkoj rimokatoličkoj crkvi koju će služiti martinački župnik Augustin Darnai, a nastavlja se kulturnim programom u mjesnom domu kulture gdje nastupaju: Pjevački zbor „Korjeni” iz Martinaca, Plesna grupa KUD-a Martince i KUD Podravina iz Barče. Slijedi bal i zabava s Orkestrom Podravka. Potpomagatelji Dana jesu Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj i Županijska hrvatska samouprava.

PEČUH – U sklopu već tradicionalne priredbe Vikenda rudara koja se održava u suradnji svih kulturnih ustanova u gradu Pečuhu, pa tako i Doma omladine, u sklopu kojega djeluje i KUD „Tanac”, spomenuto Društvo 5. rujna imalo je nastup. Izveli su koreografiju Bošnjčki svatovi iliti „Kermez”. Dan je otpočeo u ranim jutarnjim satima revijalnim kuhanjem, brojnim programima za djecu i odrasle. Uz nastup mnogih sudionika, među kojima je bio i znatan broj njih iz inozemstva, skupu su nazočili i predsjednica Mađarskog parlamenta Katalin Szili te pečuški gradonačelnik Zsolt Páva.

POGAN – Ženski pjevački zbor „Poganske snaše”, reče nam voditeljica Zbora, imao je 5. rujna, niz nastupa, među kojima jedan i u Salanti i Pečuhu. Tako su u Pečuhu nastupili u sklopu programa IV. Dana na Trgu Honvéd.

Intervju

Najveća je intimnost razgovor s Bogom na svome materinskom jeziku

Razgovor s Péterom Pogárom, keresturskim i fičehaskim župnikom

Uskoro će se napuniti druga godina otkako je svećenik Péter Pogár stigao u Kerestur i postao župnikom dvaju hrvatskih naselja, Fičehaza i Kerestura. S njegovim dolaskom u ta mjesta oživio je vjerski život, mještani su ga ubrzo prihvatili, učvrstila se vjerska zajednica, koja je cijele godine aktivna. Župnik u Keresturu pokušava sve naraštaje okupiti, za djecu organizira natjecanja, igra s njima nogomet, organizira zajedničke proslave kršćanskih blagdana pomoću mjesnih udruga i ustanova. Za njegova kratkog službovanja obnovljen je krov crkve i planira se i obnova grijanja. U srpnju je održana prva redovita misa na hrvatskom jeziku u Keresturu i Fičehazu, čemu se župnik radovao, naime kao pripadnik etničke skupine čango Mađara potpuno je načisto s time što znači za manjinu uporaba materinskog jezika u svakoj prilici, tako i u crkvi.

Razgovor vodila: Bernadeta Blažetin

Péter Pogár, keresturski župnik

Péter Pogár rođen je u erdeljskom selu Bakou, gdje žive čango Mađari, pohađao je rumunjsku osnovnu školu do šestog razreda i u sedmom razredu prešao u mađarsku školu u Csikszeređu. Mađarski je jezik naučio od roditelja, no pisati i čitati tek u mađarskoj školi. Školovanje je nastavio u Mađarskoj gimnaziji „Segítő Mária”. Nakon gimnazije se javio u Kapošvarsku biskupiju i počeo učiti teologiju u Vesprimu. Diplomirao je 2003. g. i svoju službu počeo u Siófoku. Slijedila je stipendija u Italiji, gdje je licencirao iz crkvenog prava. U Italiji je diplomirao 2007. i iste je godine u rujnu započeo službu u hrvatskom Keresturu. Vrlo dobro govori mađarski, rumunjski i talijanski, a kani naučiti i hrvatski jezik.

Kako ste dospjeli iz Rumunjske u Mađarsku?

– Po završetku gimnazije kapošvarski biskup posjetio je našu gimnaziju i rekao da ima malo svećenika u Mađarskoj, a ima mogućnosti da se uči tamo za svećenika. Već tada sam osjećao ljubav prema tome zvanju i

počeo studirati teologiju u Vesprimu. Na teologiji je uobičajeno da studije bogoslova financira ona biskupija u kojoj se on školuje, a zatim se očekuje da on bude svećenik u toj biskupiji, ali to nije obvezatno; ako se tko želi vratiti u Rumunjsku, to slobodno može učiniti.

Vi ste zapravo pripadnik mađarske nacionalne manjine, a smješteni ste u selo gdje živi hrvatska nacionalna manjina. S kakvim ste očekivanjima stigli u Kerestur?

– O Keresturu nisam mnogo znao, samo otprilike gdje se on nalazi. Znao sam da ovdje žive Hrvati, a za Hrvate sam uvijek samo dobro čuo, znao sam da je vrlo pobožan narod, da su gostoljubivi ljudi, još u Italiji sam upoznao hrvatske svećenike i s njima sam bio u vrlo dobrom odnosu. Rekli su i u biskupiji da u kojem selu ima Hrvata, tamo je znatno bolja zajednica, otvoreniji su ljudi, mislim da je to pozitivnost, a meni nikad nije bilo pitanje pripadnost, ima ljudi koji to prihvaćaju, a ima koji ne, no ja osobno mislim da ako ljudi imaju svoje neke druge korijene, imaju veće bogatstvo, raspolazu s više blaga.

Vaša očekivanja su se ispunila?

– Jesu. Ljudi su me prihvatili, bili su otvoreni, pokušao sam se i ja njima prilagoditi, prihvatio sam da je to dvojezično naselje, a mislim, kao pripadnik narodnosti, sve to lakše mogu prihvatiti i osjećati što to zapravo znači. Možda je Bog baš htio to da budem u takvom selu gdje su pripadnici narodnosti.

Što znači u vašem životu nacionalna svijest?

– Ne mogu reći da sam imao mađarski identitet dok sam pohađao rumunjsku školu, unatoč tomu što sam prvo naučio mađarski i u obitelji se rabio samo mađarski jezik, no pisati i čitati nisam znao na tome jeziku. Još i kada sam se javio u mađarsku školu, na poticaj svećenika Lajosa Györgydeáka iz Erdelja, nisam se odlučio zbog nekakve samosvijesti,

već u tome smo osjećali mogućnost, nismo pravili od toga nacionalnu problematiku. Mislim da su mi se oči otvorile onda kada sam više naučio o samom narodu, o matičnoj domovini, upoznao se s poviješću Mađara i postupno to osjećao svojim. Upravo u tome je važnost nastave na nacionalnom jeziku, saznanja koja se ne mogu steći u obitelji mogu biti važni u razvijanju samosvijesti.

Polako upoznajete Keresturce i Fićehasce. Osjećate li kod njih nacionalnu svijest?

– Nacionalna je svijest prisutna i mislim da u tome mogu i ja pomoći, da im se taj osjećaj razvija, da budu svjesni da imaju i hrvatske korijene i da prema svojim precima imaju obvezu, da su zbog poštivanja svojih predaka dužni očuvati hrvatski jezik. Možda tko neće hrvatsku zastavu staviti na kuću, ali to ne znači da on nije pripadnik neke narodnosti. Pripadnost ne treba iskazivati simbolima, nego čuvanjem jezika, kulture, predajom svega toga mladima činimo više. Mislim da kod manjina postoji dvojna nacionalna svijest, jer su ljudi lojalni svojoj domovini, ali isto toliko im je važno čuvanje svoga materinskog jezika.

Istakli ste važnost čuvanja jezika predaka. Možete li vi kroz vjeru pomoći u tome?

– Mogu. Među starijim naraštajima ima još podosta ljudi koji govore hrvatski jezik i ja ih uvijek hrabrim da oni to čine, da i mene pozdravljaju hrvatski. Naglašavam im neka razgovaraju na hrvatskom jeziku, neka se ne srame koristiti se svojim jezikom. Kada odlazim starijim ljudima na ispovijed, kažem im da se slobodno mole na hrvatskom jeziku ili me tako pozdravljaju. Jezik ne smije izgubiti svoju funkcionalnost. Stariji vjernici još pamte ona vremena kada se u školi nije smjelo govoriti hrvatski, i sada se raduju kada ih pozdravim hrvatski, pa me pitaju hoću li naučiti. Kod mladih naraštaja vidljivo je da iz obitelji ne donose znanje jezika. Čuo sam već od njih da su rekli čemu učiti hrvatski, a ja se tomu čudim jer kod nas u Erdelju i među mladima je mnogo jača ljubav prema nacionalnom jeziku. Onda im govorim o tome, pokušavam im objasniti da koliko je dobro znati razne jezike, a u školi imaju mogućnost učiti i hrvatski jezik, tu je hrvatska granica, a slavenske jezike govore u mnogim susjednim zemljama.

Kakvi su vaši dojmovi nakon hrvatske mise?

– Ja sam vrlo otvoren za to i želio bih da bude što više takvih ljudi, ja to vrlo dobro shvaćam, jer i ja se borim da u mome rodnom kraju bude mađarske mise. Najveća je intimnost razgovor s Bogom na svome materinskom jeziku. Stoga i ja smatram potrebnim hrvatsku misu i onda ako neće biti nazočni svi, jer radi se o dvojezičnom selu, i treba tolerirati jedan drugog te njegovati i jedno i drugo.

U Keresturu i u Fićehazu prošla su desetljeća i nije bilo misa na hrvatskom jeziku.

*Oltarska slika – darovatelj
dr. Karlo Gadanji*

Ljude i djecu postupno treba navikavati na to.

– Da, tako je. Ako uzmem svoj primjer, i ja sam prvo rumunjski naučio moliti se, ali sada se molim na mađarskome. Teško je postići da se ljudi mole na tom jeziku, za to treba zajednica koja je čista, koja misli isto. Privikavanje treba početi kod djece. Vjeroučiteljica u Keresturu je Hrvatica i pokušava djecu učiti hrvatske molitve. U skupini imam učenika koji pohađaju hrvatsku gimnaziju i oni su tzv. katalizatori u tome. trebamo biti strpljivi, baš zbog toga što dugi niz godina nije bilo misa na hrvatskom jeziku. Na toj misi, vjerujem, vjernici su se osjećali dobro, a ja ću nastojati da ubuduće bude još bolje. Pokušavat ću uvježbavati hrvatske tekstove kao bih pomogao rektoru iz Varaždina. Postupno ćemo se uhodati i moći će se češće održavati mise na hrvatskom jeziku.

Otkada ste u Keresturu, uvelike se izmijenio život vjerske zajednice, za kratko vrijeme kao da ste uspjeli pridobiti ljude za zajednicu.

– Da, malo smo obnovili župu, iznutra je loše izgledalo, prožio sam da mi pomažu raditi. Ljudi su se okupili i vrlo mnogo mi pomogli. Onda su oni izrazili želju da se obnovi crkva. Prvo smo uspjeli promijeniti krov, zajedničkim snagama biskupije, vjernika i samouprave. Ljudi su i tada mnogo pomogli, a ti poslovi pospješili su oblikovanje zajednice. Prof. dr. Karlo Gadanji je poklonio oltarsku sliku, izradio ju je István Szántó, slikar iz Sambotela. Planiramo obnoviti grijanje, izolaciju, i to su od mene proslili vjernici da učinimo. Kroz cijelu godinu skupa proslavljamo blagdane u crkvi, uvijek nam pjeva zbor, djeca rado dolaze na aktivnosti. U svim programima pomažu mi ustanove i mjesne udruge. Vrlo dobro se osjećam u tome dvojezičnom selu, a nastojat ću da im budem dobar župnik.

KALAČA – Dani paprike. Tradicionalni Kalački dani paprike ove godine održavaju se od 12. do 19. rujna. Kako nam reče predsjednik Hrvatske manjinske samouprave grada Kalače Bariša Dudaš, završnoga dana, u subotu, 19. rujna, u njihovoj organizaciji na Danima paprike, u prigodnome kulturnom programu koji počinje u 15.30 sati, predstaviti će se i Umjetnički ansambl „Luč” iz Budimpešte. Ansambl je utemeljen 1959. godine pod vodstvom zaslužnog umjetnika Antuna Kričkovića, a djeluje poradi sakupljanja i obrade te prikazivanja plesne i glazbene tradicije Hrvata u Mađarskoj.

SANTOVO – Đačka misa. Početkom nove školske godine, kako je to već postalo običajem, u Santovu je održana đačka misa. Na blagdan Male Gospe, u utorak, 8. rujna, u župnoj crkvi posvećenoj uznesenju Blažene Djevice Marije okupilo se od sto pedeset do dvjesto vjernika. Kako je običaj o ovakvim i sličnim blagdanima, na zajedničkoj mađarskoj i hrvatskoj misi (prvi dio na mađarskom, drugi na hrvatskom jeziku), koju je predvodio župnik Imre Polyák, uglavnom su sudjelovali vjeroučenici Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma, njihovi odgojitelji i nastavnici te nekolicina roditelja i drugih vjernika. Misa je uljepšana prigodnim recitacijama, molitvom vjernika na hrvatskome jeziku, te pjevanjem koje je predvodio župni kantor Zsolt Sirok u pratnji na orguljama. Istoga dana prijedodne u povodu blagdana Male Gospe održana je i svečana misa na santovačkoj Vodici.

FIĆEHAZ – U organizaciji Zaklade za Fićehaz, 13. rujna prireden je susret glumaca i publike. Ta je zamisao iskrsla u glavi Danijela Takača, studenta struke kazališne umjetnosti u Sambotelu. Tamás Jordán, ravnatelj sambotelškoga Kazališta «Sándor Weöres», smatra vrlo dobrom idejom organiziranje takvih susreta kada glumci posjete gledatelje. Na privremenoj pozornici mještani su mogli uživati u raznim scenskim igrama, a glumci su mogli kušati domaću rakiju, tradicionalna jela, upoznati stare zanate.

SAMBOTEL – U organizaciji manjinskih samouprava Hrvata, Nijemaca, Roma, Slovenaca u Sambotelu, Društva sambotelških Hrvata, Društva HÁROFIT te Ravnateljstva muzeja Željezne županije, 12. rujna u Muzejskom naselju održan je šesti „Narodnosni dan”. U okviru programa nastupila je hrvatska skupina Dječjeg vrtića „Dvorac bajki”, hrvatska skupina Osnovne škole „Mihály Váci ” i Ženski pjevački zbor „Đurđice” iz Sambotela.

Štefan Dumović „Počasni gradjanin sela Unde“

U 35-ljetnoj službi Boga i vjernikov na Undi

Crikvena općina Unde se je potajno pripravljala na svetu mašu 6. septembra, nedilju, pred jubilarom Štefanom Dumovićem na svečevanje. Sunčano jutro u marljivom djelovanju našlo je Undance, jer kada se je zvon treći put javio, vjernici i crikva su bili spremni za hvalodavanje Bogu. Došla je najbližnja gospodinova rodbina, došli su pozvani gosti, prijatelji i napunili su crikvu mjesni vjernici da zahvalu za 35-ljetnu službu svojemu pastiru. Ime Štefana Dumovića malogdo ne pozna u Gradišću. On je na svojem vjerskom putu pokazao razne mogućnosti za mir med ljudi, za opstanak jezika, za batrenje betežnikov, za gajenje ljudskih kontaktov. Pri maši kada se je sam premišljavao o svojem zvanju, došao je do konstatiranja: Služiti Boga, služiti svoje vjernike, i to uvijek s čistom dušom. Svetu mašu je celebrirao prirodnom jednostavnošću i samo kad je slušao zahvalne riči, su mu se umaglile na minute oči.

U ime mjesne samouprave i Crikvene stolice Franjo Guzmic, načelnik i predstojnik crikvene općine, je prvi zahvalio: „Zahvalimo vam za s ljubavom celebrirane svete maše, za dušom pune krstitke i prisige, za svetačna prvopričešćanja i bermanja i za s batrenjem pune sprohode.

Zahvalimo i za duhovnu brigu oko naše mladine. Crikva, kapelica i farski stan prez vaše strpljive organizacije ne bi bili ovako lipi. Ali znam da uza to ča sam dosada nabrojio isto je jako važno da na našem materinskom jeziku služite crikveni obred i tim uveliko pomazete opstanak hrvatskoga jezika i identiteta u našoj skupščini.” U znaku poštenja sela darovali su našem dušobrižniku titulu „Počasni gradjanin sela Unde” ku su prikдали javni bilježnik Czupi Jánosné i prvi človik sela Franjo Guzmic.

Na Štefana Dumovića mogu biti ponosni ne samo Gradišćanski Hrvati nego svi Hrvati u Mađarskoj – je već dodao Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave – jer što je najdraže za jednog človika, to je darovao nama, svoj rodni dom. Ponosni smo na Vjerski muzej u Prisiki koji služi ne samo cijelo Gradišće nego i cijelo hrvatstvo.

Uz želje za dobro zdravlje i dužičak žitak je prikdao županijsku nagradu „Za Gradišćanske Hrvate” Štefan Kolosar, predsjednik Jursko-mošonsko-šopronske hrvatske samouprave. Potpredsjednik Skupščine Jursko-mošonsko-šopronske županije Matija Firtl darovao je jubilaru plaketu „Za Jursku-mošonsko-šopronsku županiju”, a plaketu je prikdao

Jubilar, dušobrižnik Štefan Dumović

Ladislav Balog. Marija Pilšić kao predsjednica Društva Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, je uz ostalo rekla da smo gizdavi da gradišćanskoga gospodina imamo, i nije sakrila da je zabrinuta zbog dopune ovoga zvanja. Još i na ovo teško pitanje je pozitivan odgovor dao gospodin Dumović rekši: „Imam već mladičev ke ću moći upeljati u vjersku službu.”

„Ljeta nas ostavljaju, vrime biži i prolazi. A Ti si bez krike i vike u Božjem miru i blagoslovu vršio vjerno, savjesno Tvoju službu, pa su Te Undanci zato i zaprli u svoja zahvalna srca. Kada si došao u ovo malo selo, onda su ti rekli „Dobro nam došao, dragi naš pastiru”, a sada, poslije 35 ljet Ti velu: „Farniče naš, ostani nam još dugo, dugo!” da još čuda ljet služiš svoje vjernike, da ih batriš u vjerovanju u višnjega Boga, da im u njeva srca i duše uliješ ufanje u pravdu Božju, u ljubav jednoga prema drugomu.

Živio i Bog Te blagoslovio!” – to su bile riči Mije Karagića, bivšega undanskoga školnika, počasnoga konzula Republike Hrvatske u Ugarskoj, s kimi se u potpunosti slažemo mi vjernici na Undi.

Marija Fülöp-Huljev

Trenutak za pjesmu

Veselko Koroman

Veličine

Zamisliti iglu
tanju od paučine.

Onda njezino tijelo
koje raste vjekovima
od ušica navíše
sve tanje i tanje
do uha planine.

To iglin vrh
i u njemu vjetar:
svu pučinu ljudstva.

Prikdavanje nagrade
„Počasni gradjanin sela Unde”

Med vjerniki pred crikvom

Suradnja prijateljskih gradova

Izložba „Labinski uzlet likovnosti“ otvorena u Baji

Prijateljska suradnja gradova Labina i Baje obogaćena je novim kulturnim događajem i susretom predstavnika dvaju gradova. Kako smo već prije najavili, u nedjelju, 13. rujna, u županijskome Narodnosnom domu u Baji otvorena je izložba s naslovom „Labinski uzlet likovnosti“, izložba s tradicijom utemeljenom 1997. godine, a svake godine sve više postaje poznatom i zauzima svoje mjesto ne samo u životu grada nego i u prostoru suvremene hrvatske umjetnosti.

Zahvalivši na lijepom odazivu čime su uveličali otvorenje izložbe, okupljene je pozdravila Angela Šokac Marković, predsjednica Bačkog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj. Ona je posebno zahvalila gradskoj Samoupravi koja, kako reče, svojim nastojanjima, pristupom i brigom za hrvatsku manjinu u Baji, omogućuje održavanje prijateljskih veza s matičnom domovinom i s prijateljima iz grada Labina.

Okupljene posjetitelje i uzvanike pozdravio je i bajski gradonačelnik Zoltán Révfy, među njima posebno drage goste iz Labina. Pozdravio je generalnu konzulicu Republike Hrvatske u Pečuhu Ljiljanu Pancirov, predsjednika Hrvatske državne samouprave Mišu Heppa i gradonačelnika Tulia Demetlika, te izaslanstvo grada Labina što su ovom izložbom uveličali Festival novoga vina u Baji.

Na hrvatskom jeziku goste iz prijateljskoga grada Labina pozdravio je i dogradonačelnik Lajos Búcsú, podrijetlom bunjevački Hrvat iz Kačmára.

„Dragi naši gosti, drago mi je što vas mogu pozdraviti u Baji. Pohvalno je da su naši odnosi na polju kulture plodonosni. O tome svjedoči ova izložba, i sve druge kulturne priredbe u Baji i Labinu. U nadi da će se to nastaviti i ubuduće s ovakvim lijepim sadržajima, želim vam da se ugodno i lijepo provedete u Baji”, reče dogradonačelnik.

Okupljenima se prigodnim riječima obra-

tila i generalna konzulica Ljiljan Pancirov izražavajući zadovoljstvo što se istarski gradić prikazao na najljepši mogući način, putem umjetnosti, izložbom „Labinski uzlet likovnosti“. Kako uz ostalo reče, Generalni konzulat Republike Hrvatske u Pečuhu punim će srcem i sa svim onim što skromno može, i dalje poticati ovakva nastojanja i suradnju koja će, nada se, biti nastavljena i ubuduće. Napose je zahvalila na odazivu u velikom broju, da je ova izložba izazvala ovakav odjek, što je kompliment i gostima iz Labina, ali i svima koji predstavljaju Hrvatsku na ovim prostorima. Izrazivši zadovoljstvo da je upravo njemu pripala čast da otvori izložbu labinskih umjetnika u Baji, načelnik grada Labina Tulio Demetlika srdačno je pozdravio svoje domaćine, generalnu konzulicu koja je svojom nazočnošću uveličala priredbu, i sve predstavnice hrvatske zajednice u Baji i Mađarskoj, a u nadi da će dobra suradnja biti nastavljena.

„Ova je izložba jedan od projekata koji smo zacrtali kao zbratimljeni gradovi, a uvjeren sam da ovo nije ni prva ni zadnja, te da će ovakvih susreta biti još – reče na početku labinski gradonačelnik. On se ukratko osvrnuo na ovu važnu gradsku manifestaciju. „U katalogu koji prati ovu izložbu, likovna kritičarka Branka Arh, koja redovito osmišljava i organizira ovu likovnu manifestaciju, govori o dvanaest uzastopnih izdanja Labinskih uzleta likovnosti. U međuvremenu ove je godine održano i trinaesto na kojemu je s glavnom nagradom nagrađen Emil Bobanović Čolić, pa bi i njegovo ime trebalo pridodati imenima dvanaestorice u katalogu. Dogodine, nadamo se, bit će još jedno novo

ime. I tako iz godine u godinu raste uzlet i povećava se broj djela koja obogaćuju zalihu Gradske galerije. Labin ima sreću što oko njega gravitira veći broj umjetnika, ako kažem broj 40, nisam pretjerao. Labin je mali grad, ali ako usporedimo broj stanovnika s brojem umjetnika, velikih, poznatih imena, možemo se usporediti sa Zagrebom i Dubrovnikom”, istaknuo je gradonačelnik Demetlika podsjetivši na likovne početke davnih 1960-ih godina, ali i prikazavši likovne umjetnike 13. Labinskog uzleta umjetnosti. Oni su imenom Quintino Bassani, Dubravka Babić, Josip Diminić, Mirta Diminić, Alen Floričić, Beti Kranjčević, Zdravko Milić, Sanja Švrljuga Milić, Orlando Mohorović, Karlo Paliska, Renato Percan, Vinko Šaina, Ljiljana Vlačić. Kako reče, o samim djelima nema smisla ovom prilikom govoriti jer bi nas to predaleko odvelo. Osim toga, kako je uobičajeno reći, djela govore sama za sebe. „Dragi prijatelji, bit će nam posebno drago ako uspijemo građanima Baje približiti bar dijelom naš kraj i njihove ljude”, zaključio je labinski gradonačelnik.

„Labinski umjetnici, međusobno povezani idejom stvaranja, pronašli su dostojan okvir svojim djelima. Iz godine u godinu dokazuju da kreativnim duhom mogu mjeriti svoj grad, da su važan čimbenik u njegovu životu te da su sposobni nametnuti svoja gledišta, svoje prostore viđenja i izričajne posebnosti. Na ovogodišnji Labinski uzlet likovnosti odazvalo se 25 umjetnika, dok pet studenata likovne umjetnosti svoje radove izlaže u crkvi Sv. Stjepana”, čitamo na internetskoj stranici grada Labina, a da je riječ o značajnoj i zanimljivoj izložbi preko koje možete dobiti uvid u bogati likovni život grada Labina, uvjerite se i sami u Narodnosnom domu u Baji gdje se izložba može posjetiti svakim radnim danom.

Tekst i slika: S. B.

Školske novosti u Hrvatskom Židanu

Pod peljanjem nove školske direktorice, u novoj zgradi se podučava 27 dice

Foto: Petar Horvat

Prvi razred u Hrvatskom Židanu pohađaju trimi

Na pragu novoga školskoga ljeta su židansku dicitu, pedagoge, a i roditelje dočekale brojne novosti. Pokidob je donedavna direktorica škole Kata Bánó zbogomdala instituciji, direktorski tanač Obrazovne ustanove mikroregionalnoga višestranoga udruženja grada Kisega (kamo i židanska škola pripada jur treće ljeta) je imenovao od 1. augusta ravnateljicom židanske član-škole, Osnovne škole Józsefa Berseka, Mariju Sabo. Rodjena Židanka gimnaziju je završila u Kisegu, stekla diplomu na sambotelskoj Visokoj školi iz

povijesti i knjižničarstva ter hrvatskoga jezika i književnosti, a nedavno je završila studij socijalne djelatnice na sambotelskoj Zdravstvenoj visokoj školi. Uza to jur 24 ljeti je zaposlena u židanskoj školi, a ima još različite zadaće s podučavanjem hrvatskoga jezika i u Kisegu. Kako je rekla, dotično školsko ljeta je u židanskoj školi začelo 27 mališanov, od 1. do 4. razreda. Učenici ovde imaju mogućnosti se učiti po hrvatski i nimški. U 1. razredu su ljetos trimi začeli školu (dvama se po hrvatski uču, a jedno dite po nimški). U 2. razredu je devet dicitu (petimi hrvatski, četirmi nimški imaju za predmet). 1. i 2. razred zavolj premaloga broja dicitu spojen je na svakoj uri. U 3. razredu se uču šestimi (četirmi hrvatski, dvama nimški jezik), a u 4. razredu sve skupa je devet učenikov (trimi su na hrvatskoj petimi na nimškoj uri, a jedno dite ima oslobođenje od jezične učnje). Ovo ljeta nije bilo mirno za nijednoga djelatnika škole, pokidob u tri miseci se moralo riješiti i odseljenje škole u manju zgradu, kade je prlje teklo podučavanje od 1. do 4. razreda. – *Mislím da ćemo se mi u ovoj zgradi jako dobro ćutiti jer ta veća zgrada je bila za malu dicitu ogromna. Simo ćemo dojtí kot u obiteljski stan, imat ćemo četire razredne prostorije. Svi imamo svoje udobno mjesto, tako dicitu kot i učitelj, ki su jako lipo nakinčili svoje razrede. Imamo i poseban razred, kade će se nek hrvatski jezik podučavati* – je nam povidala Marija Sabo ka i u Kisegu u Osnovnoj školi «József Bersek» podučava hrvatski od 5. do 8. razre-

Marija Sabo, nova direktorica škole

Na velikom dvoru manju školsku zgradu od ovoga školskoga ljeta hasnuju dicitu i učitelj

da. Ovde imaju hrvatski roditelji iz okolišnih sel takaj priliku da upisuju svoje dite na hrvatski, a dodatno je Hrvatska manjinska samouprava prije nekoliko ljet pokrenula i Dopunsku školu s hrvatskim jezikom, i tamo je pedagoginja Marija Sabo. Ljetos u spomenutoj školi u hrvatskoj nastavi se uči 11 školara (trimi u 5, četirmi u 6, dvama u 7. i dvama u 8. razredu). U Dopunskoj školi u dvi grupa će se 25 dicitu baviti hrvatskim jezikom, uz pomoć jedine hrvatskogovoreće pedagoginje na cijelom području. – *Ja sam ovako na tri mjesti, i u Hrvatskom Židanu i u Kisegu, ali moje srce je židansko. U cijeloj okolici u daljini od 50 km učenici nimaju priliku da se po hrvatski uču nek u spomenuti ustanova. Moj najveći cilj je da ova škola ostane, zato sam ja spremna svaki savjet i pomoć primiti kako bi mogli spasiti našu malu školu. Ov negativni val manjkanja dicitu će kod nas durati do 2013. ljeta, dotad će biti u 1. razredu svenek tri dicitu. Za četiri ljeti kih 7–8 dicitu bi začelo pri nas školu, ako bi roditelje mogli nagovoriti i u Prisiki, Plajgoru, Lukindrofu i Hrvatskom Židanu da im je najjednostavnije i najvridnije simo upisati dicitu. Po riči ravnateljice, ona je spremna još i obitelji posjetiti pred školskim upisivanjem, i u Prisiki i u ostali okolišni naselji, a ima rič prisičkoga načelnika Gyule Orbána da ako bude iz toga sela 5–10 dicitu ka bi u Hrvatskom Židanu pohađjala školu, selo bi garantirano kupilo mali autobus ki bi svaki dan vozio tamo i najzad mališane. Ako roditelji još i s ovom uverljivom ponudom neće željiti živiti, zna se, što bi moglo ostati drugo rješenje školskomu peljačtvu. U židanskoj školi trenutačno su zaposlene tri pedagoginje, plus jedna u polustatusu. Ovoljetošnji stroški su kalkulirani oko 27 milijun forintov, a pokidob je škola od ovoga ljeta smješćena u manju zgradu, vjerojatno budu ukupni stroški još manji. – *Morebit je velika rič, ali ja stvarno mama kanim biti ovoj školi i dicitu ka k nam dohadjaju i djelati ću do zadnjega za to da školu zadržimo i da se svi dobro ćutimo med ovimi stijenami kot jedna velika obitelj* – kako je rekla Marija Sabo, a nij dileme, moramo joj vjerovati.*

-Tiho-

Dani Zrinskih u Sigetu

U Sigetu (Szigetvár) se od 1833. godine, na poticaj mađarskog književnika Ferenc Kőlcseya, u povodu tadašnje 300. obljetnice Mohačke bitke, obilježava spomen na sigetskog branitelja Nikolu Zrinskog i obitelj Zrinski. Zrinske podjednako svojata i mađarska i hrvatska kulturna povijest. Danas su Dani Zrinskih u Sigetu najveća godišnja priredba u trajanju više dana, s nizom raznovrsnih sadržaja, povijesnog, konferencijskog, zabavnog, športskog, kulinarskog karaktera, a sve okupljeno oko imena Zrinski.

Kako kazuje sigetski gradonačelnik József Paisz, Dani Zrinskih iz godine u godinu postaju sve privlačniji za cijelu regiju, s nizom izvanrednih predstava, priredaba, mimohoda gradskim ulicama, tako da posjetitelji s pravom misle kako se kotač povijesti i oni zajedno s njim na trenutak vratio u vrijeme i prostor kada su živjeli sigetski branitelji.

Ovogodišnji Dani Zrinskih trajali su od 4. do 6. rujna, a uvod je bila veličanstvena premijera rock mjuzikla „Zrínyi 1566” u režiji Leventea Moravetza, koju je u ozračju i scenografiji sigetske tvrđave, i na premijeri i u dva dana izvođenja, vidjelo više od tri tisuće gledatelja.

U sklopu trodnevnih središnjih manifestacija sudjelovale su sve dobi školaraca, brojna civilna društva koja njeguju sjećanje na Zrinske, djelatnici gradskog poglavarstva, brojni ugledni gosti, športaši, a bilo je i niz, nazovimo ih tako, sadržaja s hrvatskim obilježjima u koje je bila uključena i sigetska Hrvatska samouprava, na čelu s Reginom Dudaš. Napomenimo kako grad Siget ima i zbratimljeno naselje u Hrvatskoj, to je Podravka Slatina, čije je izaslanstvo također sudjelovalo Danima. Grad Čakovec, u kojem su Zrinski imali svoj veliki grad sjedište, dostojno je bio zastupljen. Grad je to u kojem

djeluje i Zrinska garda i Matica hrvatska, koji imaju goleme zasluge, da tako kažemo, za uskrnuće Zrinskih u očima hrvatske javnosti, jer su Zrinski kroz duga desetljeća bili namjerno prešućivani i zanemarivani, svedeni na rubnu pojavu i u povijesti i kulturi. Kod Mađara, naprotiv, kult Zrinskih je u posljednjih 170 godina doživio snažan procvat, oni se doživljavaju kao branitelji mađarskih prostora, književnici, političari... Tako u Mađarskoj ime Zrinski nose ustanove, stambeni parkovi, ulice, škole, državna natjecanja, civilne udruge...

I ove je godine priredena Zrinska večera kojoj su nazočili predstavnici javnog i političkog, kulturnog i znanstvenog života regije, među kojima su bili i Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, s konzulicom Jadrankom Telišman, i predsjednik HDS-a Mišo Hepp. Postrojene su postrojbe Zrinskih i položena prisega, u gradu je boravila Zrinska garda iz Čakovca, otkriven je kip Nikole Zrinskog, rad akademskog kipara Mihaela Štebiha iz Čakovca, na Trgu Vigadó, održana je sveta misa na hrvatskom jeziku u franjevačkoj crkvi, položeni su vijenci sjećanja pri velebnim spomenicima Nikoli Zrinskom i Sulejmanu II. u Parku mađarsko-turskog prijateljstva, položena prisega povijesnih postrojba Zrínyi vitezova iz Sigeta. Igrale su se nogometne utakmice, održano je međunarodno plivačko nadmetanje, natjecanje u jahanju i strijeljanju lukom i strijelom, mimohod gradskim ulicama nakon postrojavanja pred gradskom kućom i pozdrava gradonačelnika uza sudjelovanje Zrinske garde, Zrínyi vitezova, članova Društva za očuvanje običaja „Gábor Bethlen” i Bethlenove garde iz grada Košica.

bpb

PEČUH – Multikulturalni grad Pečuh, 2010. godine Europski glavni grad kulture, od 17. do 27. rujna priređuje tradicionalnu priredbu „Festival naslijeđa – Pečuški dani”. Programe manifestacije godinama karakteriziraju šarolikosti kultura i umjetnosti te sklad tradicionalnih i modernih sadržaja. Na Festivalu naslijeđa iliti Pečuškim danima 19. rujna bit će u duhu hrvatskih plesova, pjesama i riječi. Ispred Pečuške katedrale od 15 sati i 30 minuta nastupit će Folklorni ansambl „Brod” iz Slavenskoga Broda, Kulturno-umjetničko društvo Tanac i Orkestar Vizin, u šatoru priča Marianna Kovács na hrvatskom i mađarskom jeziku čitat će hrvatske narodne pripovijetke, a od 19. sati u Omladinskom domu je hrvatska plesačnica uz glazbu Orkestra Vizin.

PEČUH – U sklopu programa pripreme godine Prijestolnice europske kulture – Pečuh 2010, 25. i 26. rujna s početkom u 10 sati i 30 minuta, u pečuškom Domu umjetnosti i književnosti priređuje se Međunarodni znanstveni skup na temu: Vjera i manjine. U petak u 10 sati i 30 minuta jest svečano otvorenje. Nazočne će pozdraviti Zsolt Páva, pečuški gradonačelnik; Ivan Bandić, veleposlanik Republike Hrvatske u Budimpešti; mons. Mihály Mayer, biskup Pečuške biskupije; Balázs Garadnay, generalni vikar Pečuške biskupije; Ferenc Fischer, dekan Filozofskog fakulteta Pečuškoga sveučilišta; Csaba Ruzsa, ravnatelj Središta menadžmenta Pečuh 2010; Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, i Andrea Kőhalmi, ravnateljica Doma umjetnosti i književnosti. Nakon pozdravnih riječi slijede plenarna predavanja, a izlagači i teme jesu: Gabriella Gáspár, sociolog: Reprezentacija, religija i kultura (na mađ. jeziku); Miroslav Marić, povjesničar: Vjera u očuvanju identiteta Hrvata u Crnoj Gori (na hrv. jeziku); Endre Nagy, filozof: Usporedba Károlya i Mihály Polányia (na eng. jeziku); Đuro Šarošac, etnolog: Kršćanstvo kod Slavena u ranome srednjem vijeku (na mađ. jeziku) i Ivo Đurok, sociolog: Vjera i stvarnost (na mađ. jeziku). Potom će se dvodnevni rad odvijati po sekcijama, u kojima će predavanja biti održana na više jezika: mađarskom, hrvatskom, engleskom, španjolskom... Za vrijeme skupa prevoditelji su osigurani.

UDVAR – Hrvatska samouprava sela Udvara uskoro organizira tečaj hrvatskoga jezika. Zainteresirani su mogli nazočiti dogovoru održanom 11. rujna u udvarskom domu kulture. Kako saznajemo, ovisno o broju i dobi prijavljenih, pokrenut će se dvije skupine polaznika.

Dani nacionalnih manjina u Šarošu

Publika u Šarošu

Selo Šaroš nalazi se u Baranjskoj županiji, 10 km udaljeno od grada Pečuha, na putu prema Mohaču. U selu i u ostalim naseljima u ovim krajevima uvijek je živjelo mješovito stanovništvo. To je i dan-danas tako. U naselju Šarošu živi tristotinjak osoba: Hrvati, Nijemci i Mađari. Osim Mjesne samouprave, na čelu sa Zoltánom Dukaiem, u Šarošu danas djeluju i Hrvatska i Njemačka manjinska samouprava. Kao što smo od predsjednice Hrvatske manjinske samouprave Silvije Šepović Marci doznali, 29. kolovoza 2009. godine održani su Dani nacionalnih manjina u ovome malom naselju. U organizaciji Hrvatske i Njemačke manjinske samouprave, na nogometnom igralištu priređen je cjelodnevni program. Zahvaljujući sunčanom vremenu, revijalno kuhanje počelo je u dobrom, opuštenom ozračju. Za vrijeme kuhanja održani su i razni zanimljivi programi za djecu, a pod šatorom je priređen i kulturni program u kojem su sudjelovali razni plesači i svirači. Nakon programa proglašeni su najbolji kuhari, i svi su mogli kušati razna jela. Na balu je svirao Orkestar Juice.

Renata Božanović

Opraštanje ljeta u Dombolu

KUD „Drava”

U organizaciji i uz potporu Mjesne samouprave sela Dombola i tamošnje Hrvatske samouprave, te uz potporu Hrvatske samouprave Šomođske županije i Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, 5. rujna održana je već tradicionalna godišnja priredba pod nazivom Opraštanje ljeta kojoj je cilj okupiti stanovništvo na cjelodnevno druženje oko raznovrsnih korisnih i zabavnih sadržaja. Tako je i bilo. Našlo se za svakoga ponešto, od najmlađih do najstarijih. Kao i uvijek, velika je pozornost posvećena športskim nadmetanjima, tako i u nogometu. Ogledalo se niz momčadi: iz Potonje, Dombola, Daranja, Martinaca i Tomasina (Drávatamási). Nije izostalo ni revijalno kuhanje; bilo je mnogo natjecatelja, a najbolji su bili: mjesni ured sela Daranja, Hrvatska ekipa, G6 ekipa iz Dombola, a posebna nagrada ocjenjivačkog suda pripala je Samoupravi sela Daranja.

Kao i uvijek, domaćini su među sobom mogli pozdraviti i ugledne goste, tako Mišu Heppa, predsjednika HDS-a, Jozu Solgu, predsjednika Hrvatske samouprave Šomođske županije, Istvána Gyeneseia, parlamentarnog zastupnika, Ferenc Feiglia, načelnika grada Barče, brojne načelnike okolnih naselja te predsjednike hrvatskih samouprava u Podravini i Šomođu. Njih su dočekali dombolski načelnik Zsolt Kirizs sa svojim suradnicima, te zastupnici dombolske Hrvatske samouprave: Kristina Kraner, Irina Barić Simon, Vince Kalčić i predsjednica Ruža Kovač Sebestyén. Prije nepunih mjesec dana, nažalost, preminuo je zastupnik tamošnje Hrvatske samouprave Đuro Živko, stoga njihova samouprava djeluje s četiri zastupnika. U kulturnom programu nastupio je KUD „Drava” iz Lukovišća koji je oduševio sve nazočne.

bpb

Dan sela u Udvaru

U subotu, 5. rujna, u bošnjačkohrvatskom naselju Udvaru priređen je Dan sela. Posrijedi je priredba koja se u tom naselju ponavlja i obično održava u isto vrijeme, te sa svojim raznovrsnim programima aktivizira sve Udvarce. Načelnik sela Udvara Artur Ždral i ostali predstavnici i ovaj put su zajedničkim snagama priredili bogat kulturni program. Tradicionalna je priredba započela već u ranim poslijepodnevima s kuhanjem. U dvorištu mjesnog doma kulture, ispod velikih kestena za vrijeme kuhanja svirali su mjesni svirci kako bi kuhanje proteklo u još ugodnijem ozračju. Prigodom Dana sela na otvorenoj pozornici održan je i bogat kulturni program koji je posjetiteljima nudio veliku šarolikost. Znatiželjnici su mogli pogledati nastup KUD-a Baranja iz Pečuha, mjesnu aerobic-grupu PACS i predstavu Umjetničke škole Kapronczay u kojoj su nastupile i udvarske djevojke. U 20 sati je održan koncert popularnog harmonikaša Maria. Nakon zabavnog programa udvarsko je nebo osvjetljeno, naime kao svečani završetak programa slijedio je vatromet koji je oduševio sve posjetitelje. Nakon pirotehničkih efekata započeo je i bal uza svirku Veselih Udvaraca.

Renata Božanović

Pred nastupom
KUD „Baranja”

Nova školska godina i u Lukovišću

U lukoviškoj osnovnoj školi otvaranje školske godine bilo je 1. rujna s početkom od 8 sati. Ravnateljica Nora Varga-Kečkeš pozdravila je okupljene učenike i njihove roditelje. Zaželjela je svakom dobrodošlicu i, među inim, rekla: „Sada među svima nama koji smo ovdje, najjači je osjećaj uzbuđenja. Kakvu ćemo školsku godinu imati? Što očekujemo, što možemo očekivati od nove školske godine?” Posebno je pozdravila prvaše te sve

učenike i skrenula im pozornost na njihove zadaće, na marljivo obavljanje zadataka, a uz to im zaželjela mnogo energije, izdržljivost. Nakon ravnateljinih pozdravnih riječi i prvaši su pozdravili školu „kitom pjesama”, pokazujući time da su i oni spremi otvoriti vrata ovoga novog nepoznatog svijeta. Ustanova ove školske godine ima 94 učenika, od kojih 14 pohađaju prvi razred.

apb

MARTINCI – I u martinačkoj hrvatskoj osnovnoj dvojezičnoj školi otvaranje školske godine bilo je 1. rujna s početkom u 7 sati i 30 minuta. Školu će 2009–2010. školske godine u osam razreda pohađati 85 učenika, a u prvi razred upisano je 11 učenika – kazala nam je ravnateljica škole Ruža Hideg.

MALA
STRANICA

Izradila: Dijana Kovačić
iz Fifehaza

Lijepom našom – Ston

Ston je glavni gradić općine što se nalazi na poluotoku Pelješcu. Gradić Ston, koji ima druge po veličini zidine na svijetu i najstariju solanu u Europi, nalazi se na moru. Na regionalnoj je prometnici koja povezuje magistralnu prometnicu s Pelješcem.

U rimsko doba zvao se Stagnum. Na brdu Starigradu sačuvani su temelji rimskoga kastruma. U X. stoljeću Ston je sjedište biskupije; vjerojatno uz crkvu Gospe od Lužina. Današnji Ston osnovan je 1333. godine, čim su Dubrovčani došli u posjed Pelješca. Pet kilometara duge zidine, najduže u Europi, povezuju Veliki i Mali Ston. „Mali kineski zid” dug je oko pet kilometara i ima 48 kula i bastiona. Među najvrednijim je kompleksima starih spomenika u Hrvatskoj, ali i u Europi. Za posjetitelje je otvoreno 980 m, a ostali dio zidina, bastiona se obnavlja. Gradnja stonskoga „kineskog zida” započeta je 1335. g. i trajala je petstotinjak godina jer su se zidine Veliki i Mali Ston stalno proširivale, obnavljale, dotjerivale, sukladno rastu gospodarske, vojne i političke moći Dubrovačke Republike.

ZAGREB – Odobrene su 74 naknade za učenje hrvatskoga jezika u Republici Hrvatskoj za pripadnike hrvatskoga naroda izvan Republike Hrvatske, u akademskoj godini 2009/2010. Od 74 naknade tri su dodijeljene pripadnicima hrvatskoga naroda iz Republike Mađarske: Anita Csende, Eva Horvat i Mirjana Steiner.

BUDIMPEŠTA, KOPRIVNICA – Na poziv koprivničke Gimnazije „Fran Galović”, 19. rujna učenici budimpeštanskog HOŠIG-a, njih sedmero, u pratnji profesora tjelesnog odgoja Ladislava Gršića sudjelovat će na «Međunarodnom susretu ekipa učenika i profesora škola», koji se priređuje u mjestu Gola na rijeci Dravi. Susret se održava u organizaciji koprivničke škole pod nazivom «Nek nas Drava spoji».

Podravski multikulturalni umjetnički susret

Dana 6. rujna s početkom od 14 sati u Csokonyavisontu ustrojen je Podravski multikulturalni umjetnički susret kako bi KUD-ovi, posebno manjinski, barčanske male regije zajedno opražali ljetu. Želja je organizatora da ova priredba postane tradicija.

Nakon pozdravnih riječi gradonačelnika Barča Ferenc Feiglia slijedio je kulturni program u festivalskom raspoloženju u kojem su nastupili: KUD-ovi Podravina i Boróka iz Barče, Drava iz Lukovišća, Ženski pjevački zbor Trillak iz Izvara, Ženski pjevački zbor iz Bobovca, Dječja plesna skupina iz Csokonyavisonte, Dječja plesna skupina i Puhački orkestar iz Suloka te Barčanski romski dečki. Ostvarenje ovog programa poduprli su: Samouprava i toplice naselja Csokonyavisonte te barčanski Dom kulture „Zsigmond Móricz”.

KANIŽA – U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave, 6. rujna održana je misa na hrvatskom jeziku u spomen na Antuna Vertarića, člana Mješovitoga pjevačkog zbora, koji je nedavno iznenada preminuo. Njegovi prijatelji s pomoću rektora Varaždinske katedrale Blaža Horvata molili su za njegovu dušu i zapalili svijeće.

ČEPREG – Hrvatska manjinska samouprava grada srdačno Vas poziva na 5. obljetnicu mišanoga jačkarnoga zbora 19. septembra, u subotu, početo od 15.30 uri u mjesnu crkvu kade se služi maša zahvalnica ku celebrira židanski farnik Štefan Dumović. U 17 uri u kulturnom domu nastupaju pjevački zbor Peruška Marija iz Hrvatskoga Židana, mišani zbor Sv. Cecilija iz Sambotela, tamburaši i pjevači iz Gornjega Desinca ter Kulturno-umjetničko društvo „Veseli Gradišćanci“ iz Unde. Prilikom jubileja čepreški korus publiku će predstaviti ne samo najnovije pjesme nek bit će i „pokršćen” imenom čepreških hrvatskih plemićev „Janković”.

KEMLJA – Hrvatska manjinska samouprava Vas srdačno poziva na Hrvatski dan koji će se održati 19. septembra, u subotu, u mjesnom kulturnom domu. Program će se početi u 15.30 ura s kulturnim programom. Nastupaju dica iz čuvarnice Sunašca, hrvatski školar i tamburaši, folklorišti Konoplje, jačkarni zbor Mali Dunaj, tamburaši iz Hrvatskoga Jandrofa, jačkarni zbor iz Staroga Grada i kemljanski harmonikaši.

Gdje se planine s morem grle

Šljunčane plaže podno Biokova,
čudnovata panorama gore i dolje

Spomenik A. K. Miočiću u Makarskoj ispred konkatedrale

Idemo na jug! Idemo na Makarsku rivijeru! Tako je odlučila obitelj kada smo saznali da su Dalmatinu sasvim do Ravče produžili. Misleći da lagano stižemo do krajnje točke autoceste, krenemo na put. Na kraju višetračnice čeka nas prvo iznenađenje, naime spomeniku morsku cestu nisu još sagradili. Na pitanje kako dalje, HAC-ov službenik nas uputi natrag prema Makarskoj. Obilazni put novih pedesetak kilometara nam predstoji. Što je to nama kada smo šeststotinjak već prevalili?! Milijunaši smo vremena, pred nama je cijeli godišnji! Povrh toga, lutamo predivnim predjelima Biokova. Vozimo se zapanjujućim visinama, serpentinama. Ispod nas kao da se planine ulijevaju u more. Kao da se more grli s planinama.

Potkraj kolovoza smo. Na Makarskoj rivijeri gužva kao da još traje glavna sezona. Biokovo, ta veličanstvena planina (duga 36 km), sasvim uski priobalni pojas je skrojila za kupače, ljubitelje žarkog sunca. Na omiljenim šljunčanim plažama, žalovima tisuće kupača se pretrpava svakog jutra. Mentalitet nekih gostiju podsjeća na Balaton za vrijeme zlatnih, sedamdesetih godina kada su građani Istočnoga bloka najurili tamo, i iz dana na dan vodili pravu bitku za sićušni teritorij gdje bi čitav dan proveli na svom ručniku. Kao nekada tamo, tako i ovdje poneke osobe izvode pravu trku za mjestance. I to ne samo na slobodnoj plaži nego i pokraj otvorenoga, toplom morskom vodom napunjenoga bazena elegantnog hotela.

Na obali je najčešća slavenska riječ: češka, slovačka, poljska i slovenska. Što je pak još čudnije: čuje se i ruski, odnosno ukrajinski govor. Između Moskve i Splita izravna

zračna linija radi čak i sada u podsezoni. Nije nam novost većinska nazočnost Slovenaca, odnosno novina je u tom smislu što znamo: Ljubljana više mjeseci blokira unijske pregovore Hrvatske. Zbog toga se zaoštio odnos između dviju zemalja. Čini nam se da je to samo verbalni rat političara na vrhu, o čemu malo brinu mase ljudi kojima više znači bezbrižno ljetovanje nego zaoštreni državni odnosi.

Turiste koji dolaze u Hrvatsku registriraju strogo i po njihovoj nacionalnosti. Službeno rečeno: među dobre putnike spadaju Nijemci, Austrijanci, Talijani, i u najnovije vrijeme Skandinavci. Naravno, zbog toga što su bogatiji, iznad prosjeka troše u hotelima, restoranima. Budući da oni dolaze u manjem broju od očekivanoga, važni su postali građani bivšega Istočnog bloka, među njima i mi iz Mađarske. U prvom redu baš zbog tih gostiju su liberalizirali uvoz namirnica od ovog ljeta. Od prehrambenih proizvoda može se unijeti toliko što je dovoljno i za višetjedni boravak.

Ovdje, blizu krajnjeg juga, osjeća se duh Balkana. Ne samo u zemljopisnom smislu, što mnogo automobila vidimo sa BIH i MAK registracijama. I ne baš u pejorativnom smislu. Daleki preci današnjih putnika iz Bosne, odnosno Hercegovine trajne su vrijednosti ostavili iza sebe na području Makarske. Kako o povijesti regije čitamo: u VII. st. na to područje dolaze Hrvati. Budući da su oni stekli veliku vještinu brodarenja, postali su neustrašivi gusari. Bilo je vremena kada je čitav taj kraj pripadao pod vlast Turaka. Gospodarila je njime i Venecija, Austro-Ugarska, čak i Napoleonova vojska. Nazočnost Fran-

Tako je lako izdržati vrućinu. Još i početkom rujna temperatura zraka je 30, a mora 24-25 stupnjeva

cuza se spominje kao razdoblje napretka. Poradi zahvalnosti njima, francuskom maršalu Marmontu podigli su spomenik, cijeneći njegovu aktivnost u gradnji cesta kroz Biokova. Na tim su cestama partizani vodili žestoke bitke za Drugoga svjetskog rata. Pravi razvoj počinje 1960-ih godina, otada se stanovništvo Makarskog primorja trostručilo.

Posjeta je vrijedan franjevački samostan u Zaostrogu. Jedan dan i mi ondje prenoćismo. Svećenici Reda siromaha u manjem broju primaju i turiste, doduše, u vrlo skromnim okolnostima. Za vrijeme teških vremena pod turskom vlašću franjevci su unaprijedili samostan tako da je 1640. g., prema ocjeni generalnog vizitatora iz Rima, proglašen najljepšim od svih samostana velike provincije. Samostan posjeduje bogatu knjižnicu i arhivski fond. Od brojnih poznatih imena hrvatske kulture i povijesti, u Zaostrogu je živio i radio jedan od najpoznatijih: fra Andrija Kačić Miočič, hrvatski pjesnik, književnik i filozof. (Rođenje u obližnjem Bristu 1704, a umro u Zaostrogu 1760.) U Zaostrogu se školovao, stupio je u franjevački red, tu stvarao sva

svoja književna djela. U samostanu je i pokopan. Njegova knjiga „Razgovor ugodni naroda slovinskoga” objavljena je u više od 60 izdanja, pa se može smatrati najčitanijom hrvatskom knjigom. Pred ulazom nalazi se njegov kip, jednako i u središtu grada Makarske, gdje mu je ispred konkatedrale Sv. Marka, na postolju visokom tri metra, postavljen velebni spomenik.

Uza staru jadransku magistralu skroz nas čekaju iznajmljivači apartmana nudeći svoje usluge na raznim natpisima. U gorskim selima gotovo kod svake kuće nude nam sir, rakiju i vino, premda to područje ne spada izrazito u vinorodne krajeve, ali će se uskoro zajedno spominjati s čuvenom Hvarskom vinorodnom regijom. Naime daleko poznati vinar iz Svete Nedelje (otok Hvar), Zlatan Plenković vise tisuća vinovih loza zasadio je na plodnijim pojasiima te planine. Mladi trsovi svjetsko poznate sorte Mali plavac ove jeseni su urodili prvi plod, pa će ubrzo početi njihova berba.

Nacionalni park Bikovo doživljavamo kao pravi prirodni fenomen. Proteže se od Brela do Gradca, u prosječnoj širini oko 7km. Planina je položena kao golem, zaštitni zid uz morsk obalu. Vrhovi ne dopuštaju da mutni oblaci puni kiše stignu do obale.

Zahvaljujući tome, ovdje znatno više od prosječnoga sija sunce, što je jamstvo da putnik koji, recimo, tjedan dana dolazi ovamo, praktično skroz može uživati u kupanju, sunčanju. Temperatura mora je i početkom rujna oko 24-25 stupnjeva.

Nije čudo kad nas srce i kasnojletni mediteranski doživljaji vuku natrag iz kontinentalne jeseni.

Josip Mihović

Ulični crtač i njegova prigodna modelka na promeni u Tučepima

PEČUH – U listopadu stiže predstava nastala u koprodukciji vinkovačkoga Gradskog kazališta „Joza Ivakić” i pečuskoga Hrvatskog kazališta. Predstava „Sex i glad”, autora Josipa Cvenića, u režiji Damira Mađarića, ujedno je i prva profesionalna predstava vinkovačkog kazališta od stjecanja statusa profesionalnog kazališta. U predstavi, čije intenzivne probe započinju već polovinom rujna, glumačku postavu čine Vinkovčanin Vladimir Andrić i Petra Cicvarić, a iz Pečuha uloga je dodijeljena glumcu Stipanu Đuriću.

SERDAHEL – Pomurska služba za socijalnu skrb djece i obitelji sa središtem u Serdahelu, dobila je 44 milijuna forinti potpore preko Operativnog programa za obnovu društva Razvojnoga plana «Nove Mađarske». Program obuhvaća 27 naselja i radi se o uključanju nezaposlenih osoba u radni odnos. U okviru programa 40–50 nezaposlenih i socijalno ugroženih osoba moći će sudjelovati u poduci čime će dobiti u ruke struku i zaposliti se ubuduće. Na otvaranju projekta 1. rujna bio je nazočan Lajos Korozs, državni tajnik Ministarstva rada i socijalnih poslova.

PEČUH – Ljubiteljima sklada pokreta ljudskog tijela sa zvucima glazbe Treći pečuski međunarodni susret plesača, i ove godine donosi izvrsne predstavnike plesnih formi. Naime grad Pečuh ove godine od 22. do 26. rujna domaćin je međunarodnog susreta plesača, na kojem će nastupiti plesači klasičnih, modernih i narodnih plesova te polaznici raznih umjetničkih plesnih škola. Na susretu će 25. rujna, u petak od 18 sati, na Kazališnom trgu splotom plesova Hrvata u Mađarskoj, uz pratnju Orkestra „Vizin” nastupiti Kulturno-umjetničko društvo „Tanac”.

LUKOVIŠĆE – Iznos od 495 milijuna forinti Ministarstvo obrazovanja namijenilo je nerazvijenim područjima u barčanskoj maloj regiji. Tako je 14 naselja dobilo mogućnost razvoja iz narečene svote, među njima: Lukovišće, Daranj, Csokonyavisonta i Ištvanđin, koji će iz tih sredstava razvijati svoju institucionalnu bazu.

BUDIMPEŠTA – Na međunarodnome košarkaškom turniru u budimpeštanskom XV. okrugu juniori Košarkaškoga kluba D. Kraljevec izvrsno su igrali. Rezultati: D. Kraljevec – Honved 81 : 70; Palota – D. Kraljevec 68 : 52; D. Kraljevec – Óbudai Kaszások 60 : 61 (završna utakmica). Momčad D. Kraljevca osvojila je izvrsno drugo mjesto u izuzetno jakoj konkurenciji. Općina Donji Kraljevec potpisala je još 2004. godine ugovor o prijateljstvu i suradnji s XV. okrugom i Hrvatskom samoupravom koja djeluje u okrugu, na čelu sa Stjepanom Kuzmom, te naseljem Sumarntonom i načelnikom sela Lajošem Vlašićem.

BAJA, VANCAGA – Zavičajna kuća. U suorganizaciji Muzeja Istvána Türra, ustanove Bačko-kiškunske Županijske samouprave i Hrvatske manjinske samouprave grada Baje, a u povodu 30. obljetnice utemeljenja i otvaranja Bunjevačke zavičajne kuće na Vancagi, u petak, 25. rujna, priredit će se svečanost u okviru koje će se otvoriti retrospektivna izložba s naslovom Običaji i prigode za fotografiranje u Bunjevaca „Fotografirali smo se nekoć...”. Kako nam reče predsjednik Hrvatske samouprave Šandor Pančić, svečanost će se održati u Zavičajnoj kući na Vancagi (Ulica Pandur 51) u 15 sati. Svečani će govor održati Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, a izložbu će otvoriti Lajos Farkas, ravnatelj muzeja i menadžer za komunikaciju. Izložbu je pripremio muzeolog i etnolog Kelemen Kothencz.

PEČUH – Orkestar Vizin utemeljen je prije nekoliko godina, a članovi su mu učenici Antuša Vizina. U sastavu sviraju 5–6. godina. Orkestar redovito prati pečuški Folklorni ansambl „Tanac”, no često ga pozivaju i drugi folklorni ansambli, pjevački zborovi u okolici. Bivši i sadašnji članovi „Vizina” 17. listopada (subota) s početkom u 20 sati, u kazališnoj dvorani JESZ-a (bivši PEK, Pečuh, Ulica Szántó Kovács János 1) priredit će susret, u sklopu zajedničkog koncerta i veselice. Cijene ulaznice 3.000 Ft s večerom, po osobi, 1.500 Ft bez večere. Ulaznice se mogu naručiti na e-mail adresi info@vizinzenekar.hu ili na telefonskim brojevima 06 30 380 1223 (Zoltán Vízvári, voditelj orkestra) i 06 20 397 5322 (Vesna Velin).

Keresturski dani 2009

Srdačno vas pozivamo na Keresturske dane 25–27. rujna

Program

25. rujna (petak)

10 sati

Svečana proslava u mjesnoj osnovnoj školi pred poprsjem Nikole Zrinskog. Prisega prvoškolaca, polaganje vijenaca

11 sati

Otvaranje izložbe „Ovo je napisano o nama”

Od 13 sati

Izlet biciklima do utvrde Novoga Zrina

26. rujna (subota)

7 i 30

Otvaranje Međunarodnog natjecanja u ribolovu
Mjesto: šoderica u Kalacibi

9 sati

Početak prvenstva u nogometu među momčadima pojedinih ulica
Mjesto: nogometno igralište

Program Kulturoloških susreta „Novi Zrin”

9 i 30

Primanje gostiju u školi

Od 10 sati

Predavanja: *Povijest sela Kerestura;*
Novi Zrin – predavač: dr. sc. Hrvoje Petrić;
O Zrinskima i o Novom Zrinu – predavač:
dr. Gábor Hausner

12 sati

Objed

13 i 30

Limena glazba pod vedrim nebom

14 sati

Početak povorke pod zastavama od škole do mjesta poslijepodnevnoga programa, do Kalacibe. Nosi se zastava Kulturoloških susreta „Novi Zrin”, te zastave naselja Belezna, Tiloš, Zakan, Legrad, Donja Dubrava, Kerestur i zastava Zrinske garde. Na pozornici naratori vode program na hrvatskom i mađarskom jeziku.

15 sati

Himne (hrvatska, turska i mađarska)
Tri topovska pucnja u čast triju naroda

15 i 30

Pozdravne riječi načelnika sela Kerestura Lajoša Pavlica, zamjenika rektora Domobranske akademije „Nikola Zrinski”
Uvođenje sedam dječaka u čast Zrinskih kadeta: prisega, pranje ruku
U ceremoniji će pomagati Zrinska garda iz Čakovca. Selo Kerestur veže vrpcom na zastavu kulturoloških susreta „Novi Zrin”.

16 sati

Kulturni program. Nastupaju KUD-ovi naselja Belezna, Tiloš, Zakan, Legrad, Kerestur, puhački

orkestar Donja Dubrava, i „MS” duo iz Budimpešte. Povijesne igre za djecu: strijeljanje lukom, hodanje na štulama, pridržavanje motke, itd.

19 sati

Žongleri s vatrom

21 sat

Bal, zabava

27. rujna (nedjelja)

11 sati

Sveta misa u crkvi

Od 14 sati u Kalacibi na ljetnoj pozornici

Najglas (festival zabavne glazbe za djecu)
Natjecanje u kuhanju

16 sati

Lutkarske igre od Vaga Bande

16 i 30

Gašenje vatre – prikazivanje keresturskoga vatrogasnog društva

17 sati

Proglašenje rezultata (najglas, kuhanje)
Tombola, zatim zabavni program i vatromet, svira Cosombolis

Pokrovitelji:

Mjesna samouprava sela Kerestura, Obrazovno središte Nikole Zrinskog, Hrvatska manjinska samouprava sela Kerestura, Zaklada za Kerestur, Zapadnozadunavsko regionalno vijeće, Program za seoski razvoj nove Mađarske, Domobranski fakultet „Nikola Zrinski”, Služba za dobrobit djece i obitelji, Mjesno dobrovoljno vatrogasno društvo, Mjesno športsko društvo, kerestursko Ribolovno društvo, Keresturska župa, Zajednica „Magvető”, Jeszek Ferencné, Zsuzsanna Kocsis, Antal Tišlerić, Pjevački zbor „Ružmarin”, Šumarski posjedi „Mura”, „Murásóder”, Društvo za prosvjetu, „Dráva- Kavics”, „Cserscsics”, Romska manjinska samouprava, Volksbank Zrt, Mjesna samouprava sela Tiloša, Belezne, Zakana, Pomurska narodnosna udruga, Zaklada za nacionalne i etničke manjine, Crveni križ, Sanitarna inspekcija ANTSZ grada Kaniže.

Medijski pokrovitelj: Hrvatski glasnik